

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/402/105/91

OCENA SEJMU X KADENCJI (1989-1991)

I

OCZEKIWANIA WOBEC NOWEGO PARLAMENTU

Komunikat z badań

Warszawa, październik 1991 r.

Entuzjazm społeczny jaki wywołało przejęcie władzy przez "Solidarność" w czerwcu 1989 roku miał niewątpliwy wpływ na ocenę działalności większości kluczowych instytucji i organizacji współtworzących nowy ład ekonomiczno-społeczny. Uzyskały one w końcu 1989 roku bardzo wysokie notowania. Działalność: Kościoła rzymskokatolickiego, rządu Tadeusza Mazowieckiego, NSZZ "Solidarność" oraz Senatu i Sejmu aprobowano prawie powszechnie (w granicach 90%)¹ (tab. 1 i 2 oraz rys. 1 aneksu). Tak wysokie notowania pierwszych z wymienionych instytucji są zrozumiałe, natomiast Sejmu - będącego przecież efektem Okrągłego Stołu (65% posłów w gruncie rzeczy kontraktowych, a tylko 35% wybranych) - mogą zastanawiać. Prawdopodobnie na tak wysoką aprobatę działalności w pierwszych miesiącach tego kontraktowego Sejmu wpłynął fakt, że wybierając komunistycznego prezydenta, dokonał wyboru właściwie na granicy niewybrania, następnie powołał pierwszego niekomunistycznego premiera oraz rząd, który zapoczątkował radykalne reformy gospodarcze.

Na początku analizowanego okresu, w listopadzie '89, wszystkie poddane ocenie społecznej instytucje miały takie same, bardzo wysokie oceny. Wyjątkiem było wojsko z trochę niższymi notowaniami i kontrowersyjnie oceniany OPZZ. Opinie te zaczęły się jednak stosunkowo szybko pogarszać (tab. 1 i 2 oraz rys. 1 aneksu). Systematycznie zmniejszała się aprobatą prawie wszystkich instytucji oprócz wojska i policji państwowej, gdzie występowała odwrotna tendencja. W rezultacie, w ciągu dwóch lat (dane z sondażu przeprowadzonego w październiku '91)² prawie wszyscy stracili na społecznej aprobacie. Bilans swoich notowań poprawiło tylko wojsko (z 48 w listopadzie '89 na 65 punktów procentowych w październiku '91) oraz policja (odpowiednio

¹ W analizie wykorzystane zostały rozkłady odpowiedzi na pytanie: "Czy, Pana(i) zdaniem, działalność..... (wymieniano instytucje lub organizacje życia społeczno-politycznego) dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?" zadawane respondentom w comiesięcznych, począwszy od listopada 1989 roku do października 1991 r., sondażach przeglądowych pod hasłem: "Aktualne problemy i wydarzenia" realizowanych na 1500- lub 1000-osobowej próbie losowej dorosłej ludności kraju.

² Sondaż "Aktualne problemy i wydarzenia (21)" przeprowadzono w dniach 10-13 października 1991 r. na 1500-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności kraju.

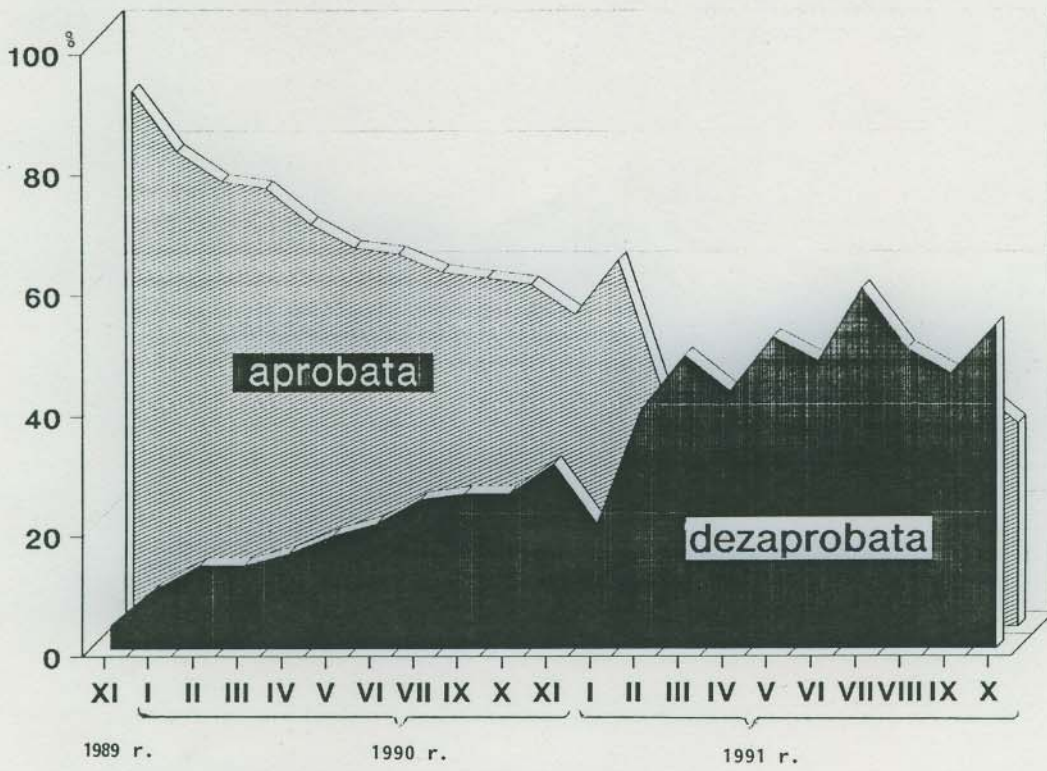
z 16 na 47 punkty)³ - tabela 2 aneksu. W czołówce rankingu instytucji pozostaje obecnie wojsko, policja oraz Kościół. W środku plasuje się NSZZ "Solidarność", która jeszcze w połowie roku dość często znajdowała się na pograniczu aprobaty i dezaprobaty społecznej, ale od trzech miesięcy notowania jej ulegają wyraźnej poprawie. Kolejne miejsce zajmuje - stosunkowo często oceniany kontrowersyjnie - rząd. Na ostatnich miejscach listy, wśród instytucji o przewadze ujemnych ocen, znalazł się Sejm, Senat oraz OPZZ.

Ze wszystkich analizowanych instytucji, najbardziej pogorszyła się ocena działalności obu izb parlamentu². W całym okresie zmniejszyła się o ponad połowę liczba pozytywnych opinii o Sejmie i prawie o tyle samo wzrosła negatywnych (rys.1).

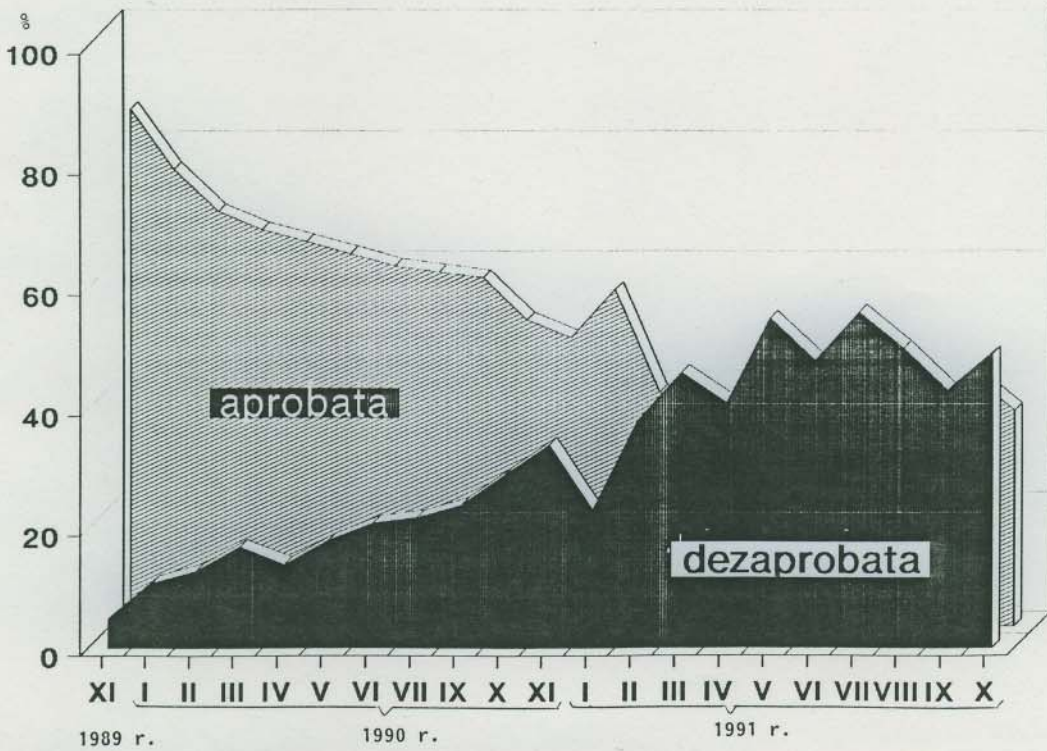
Pogarszanie się opinii o działalności pierwszej izby parlamentu wykazywało zastanawiającą systematyczność w ubiegłym roku i wyraźne przyspieszenie w bieżącym. Liczba pozytywnych ocen zmniejszała się zrazu wolno, przeciętnie co miesiąc po około 3 punkty procentowe i jednocześnie po tyle samo przybywało ocen negatywnych. Tendencja taka utrzymała się do końca roku. Fakt, że pogarszanie się ocen następowało stopniowo, bez "skokowego" wzrostu bądź spadku aprobaty - dezaprobaty parlamentu może świadczyć, iż nie była ona bezpośrednio powiązana z decyzjami parlamentarnymi, a raczej wyływała z ogólnego pogarszania się nastrojów społecznych i rosnącego niezadowolenia. Sejm stawał się współwinny. Na początku obecnego roku, prawdopodobnie w związku z odejściem komunistycznego prezydenta i wyborem Lecha Wałęsy nastroje społeczne poprawiły się i jednocześnie wyraźnej poprawie uległy notowania wszystkich, a więc i Sejmu, analizowanych instytucji. Okazało się to jednak okresowe i już po miesiącu (od lutego br.) nastąpił powrót do spadkowej tendencji. Negatywnych ocen zaczęło przybywać szybciej i od tego czasu dominowały już w ocenie tej instytucji. W lipcu br. odnotowano najgorszy (-33 punkty) bilans ocen w całej kadencji. Przyspieszony wzrost negatywnych opinii wystąpił wraz z ponownym pogorszeniem nastrojów społecznych.

Przedstawiona dynamika zmian opinii o Sejmie była podobna (do ostatniego październikowego pomiaru) we wszystkich grupach badanych

³ Pracę policji państwowej zaczęto badać od września 1990 roku.

Rys. 1. Ogólna ocena działalności Sejmu

Rys. 2. Ogólna ocena działalności Senatu

- wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania oraz przynależność społeczno-zawodowa nie różnicowały poglądów (tab. 3 aneksu).

Najmniejsze zmiany poziomu aprobaty odnotowano wśród inteligencji i kadr kierowniczych (z 89 w listopadzie '89 do 60% we wrześniu '91, tj. o 29 punktów), a największe wśród rolników (odpowiednio z 89 do 28%, tj. o 61 punktów) oraz mieszkańców wielkich aglomeracji miejskich (odpowiednio z 87 do 34%, tj. o 53). Największa dezaprobatą nastąpiła wśród ankietowanych w pełni wieku produkcyjnego, tzn. 30 - 59 lat oraz czynnych zawodowo rolników indywidualnych. Sondaż przeprowadzony w połowie obecnego miesiąca, w okresie nasilenia kampanii wyborczej, wykazał duży przyrost dezaprobaty Sejmu wśród mieszkańców małych miasteczek - do 20 tys. ludności (z 46 we wrześniu '91 do 65% w październiku) oraz dwóch grup czynnych zawodowo, tj. inteligencji i kadr kierowniczych (odpowiednio z 33 do 59%) oraz robotników wykwalifikowanych (z 49 do 61%). Jest to prawdopodobnie wpływ kampanii wyborczej oraz diskutowanego ostatnio na forum parlamentu problemu waloryzacji płac w sferze budżetowej.

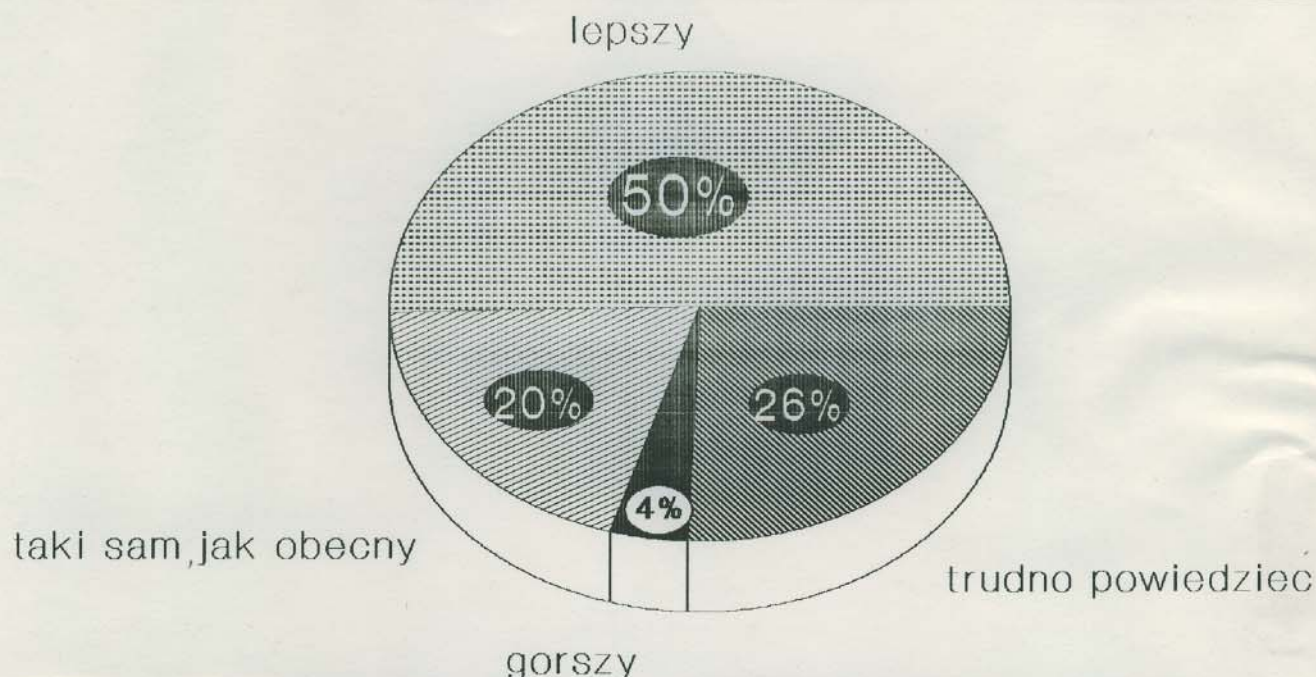
Dla porównania przedstawiamy dynamikę zmian opinii o działalności Senatu (rys. 2). W jego ocenie można zaobserwować tę samą tendencję, jaka wystąpiła w przypadku Sejmu - notowania pogarszały się w tym samym stopniu i z taką samą częstotliwością. Ogółem aprobatą działalności zmniejszyła się o połowę. Pogarszanie się opinii przebiegało we wszystkich grupach demograficznych i społeczno-zawodowych badanych podobnie jak w przypadku Sejmu (tab. 4 aneksu). Na podstawie przeprowadzonych analiz można przypuszczać, że większość ankietowanych nie odróżnia Sejmu od Senatu, dlatego też rozkład opinii w obu izbach parlamentu jest tak bardzo podobny.

W okresie dwóch lat bardzo pogorszyła się aprobatą działalności wszystkich kluczowych instytucji i organizacji mających w świadomości społecznej wpływ na przemiany ustrojowe w naszym kraju, z tym że Sejmu i Senatu najbardziej. Parlament jest jedną z instytucji współtworzących nowy ład społeczno-ekonomiczny, a tym samym jest współodpowiedzialny, w opinii badanych, za wszystkie uciążliwości dnia codziennego. Poniósł on koszty inicjowanych przez siebie przekształceń, co wydaje się naturalną konsekwencją przemian systemowych. Przyczyniła się do tego również zmiana sceny politycznej w kraju. Kontraktowy Sejm nie mógł spełniać swej funkcji reprezentanta interesów nowych sił i ugrupowań politycznych, Senat również niezbyt wiernie odzwierciedlał nowy układ.

Pierwsze demokratyczne wybory będą przebiegały w atmosferze dużej dezaprobaty działalności obecnego parlamentu. Zainteresowanie powołaniem nowego składu Sejmu deklaruje 56% badanych. Prawie tyle samo (55%) zamierza w wyborach uczestniczyć, natomiast udział społeczeństwa respondenci przewidują na poziomie 45%, a więc znacznie niższym⁴.

Zbliżające się wybory, w opinii co drugiego ankietowanego będą równie przełomowym wydarzeniem, jak te z czerwca 1989 roku. Co trzeci (35%) respondent nie podziela tego stanowiska, a pozostali (15%) w ogóle nie potrafią ocenić ich znaczenia. Gdyby z jakichś powodów nie mogły się one odbyć, to zdaniem większości ankietowanych (55%) byłoby to z wielką szkodą dla wszystkich. Znaczna część respondentów (23%) uważa, że nic takiego by się nie stało, a nieliczni (2%) twierdzą, że byłoby to z pożytkiem dla wszystkich. Pozostali (19%) nie potrafią wypowiedzieć się w tej kwestii.

Wybory '91 wyłonią, zdaniem co drugiego respondenta, Sejm lepszy niż ustępujący. Natomiast co piąty badany uważa, że będzie taki sam, a co czwarty nie potrafi przewidzieć, jaka będzie praca przyszłego parlamentu. Nieliczni (4%) obawiają się, że może być gorsza (rys. 3).

Rys. 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Jak Pan(i) sądzi, czy nowo wybrany Sejm okaże się w porównaniu z obecnym lepszy, taki sam, czy gorszy?"

⁴ Wynika to z przeprowadzonych obliczeń statystycznych rozkładu odpowiedzi na pytanie: "Jak Pan(i) sądzi, jaki procent społeczeństwa weźmie udział w wyborach?" Zob. Komunikat CBOS pt. "Uczestnictwo w wyborach i ocena partii politycznych", Warszawa, październik 1991 r.

Przekonanie, że przyszły Sejm okaże się lepszy od obecnego, występuje, szczególnie często wśród respondentów popierających program Balcerowicza (63%), akceptujących kierunek rozwoju sytuacji w kraju (69%) oraz deklarujących prawicowe poglądy (64%) i członków "Solidarności" (70%) - tabela 5 aneksu.

Interesujące są w przededniu wyborów oczekiwania społeczne względem nowego Sejmu. Ponad połowa ankietowanych uważa, że dobry poseł w nowo wybranym Sejmie to taki, który przede wszystkim będzie reprezentować interesy całego społeczeństwa, 32% sądzi, że powinien reprezentować mieszkańców okręgu, w którym został wybrany. Bardzo rzadko natomiast postulowano potrzebę reprezentowania interesów partii politycznej, do której należy poseł. Prezentowane opinie są niezależne od wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia czy przynależności społeczno-zawodowej respondentów.

		CBOS
<i>Czy, Pana(i) zdaniem, dobry poseł to taki, który przede wszystkim reprezentuje interesy:</i>		
<i>mieszkańców okręgu, w którym został wybrany</i>		32,5%
<i>swojej grupy zawodowej, ludzi wykonujących podobny zawód</i>		3,3%
<i>swoich rówieśników, pokolenia, z którego się wywodzi</i>		0,2%
<i>partii politycznych, do której należy</i>		3,5%
<i>całego społeczeństwa</i>		54,7%
<i>Trudno powiedzieć</i>		4,9%

W swojej codziennej pracy posłowie powinni, zdaniem większości badanych, kierować się przede wszystkim opiniami swoich wyborców, a według co trzeciego - własną wiedzą i doświadczeniem.

		CBOS
<i>Czy wolał(a)by Pan(i), żeby posłowie w swojej codziennej pracy kierowali się przede wszystkim:</i>		
<i>opiniami kierownictwa swojej partii</i>		1,9%
<i>opiniami swoich wyborców</i>		63,3%
<i>czy też własną wiedzą i doświadczeniem</i>		29,0%
<i>Trudno powiedzieć</i>		5,7%

Mimo kampanii wyborczej, w której o miejsce do Sejmu walczą różne partie i ugrupowania, posłowie nie są postrzegani jako przedstawiciele tych partii. W świadomości społecznej nie funkcjonują one jako jedno z ogniw demokracji parlamentarnej. Od posła oczekuje się przede wszystkim reprezentowania interesów całego społeczeństwa i kierowania się w codziennej pracy opiniami wyborców.

ANEKS

Tabela 1

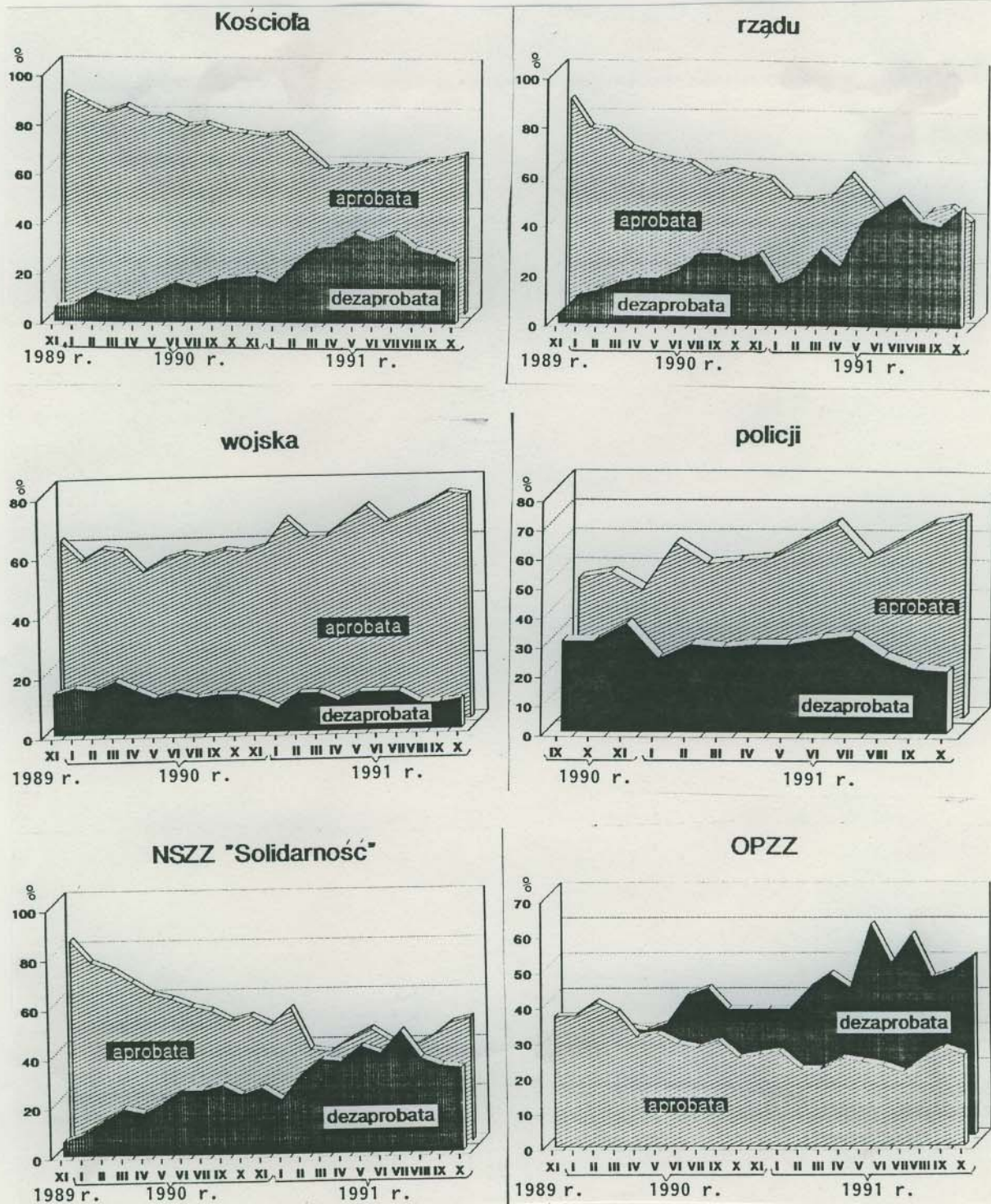
w procentach

Oceniane instytucje i organizacje	Ocena działalności według terminów badań:												Zmiana od XI'89 do X'91									
	1989r.						1990 r.							1991 r.								
	XI	I	II	III	IV	V	VI	VII	IX	X	XI	III		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X		
	zgodna z interesami społecznymi																					
Wojsko	62	55	59	58	51	55	57	56	58	57	59	68	62	62	67	72	66	69	72	76	75	+13
Policja	-	-	-	-	-	-	-	-	47	49	43	59	52	53	54	60	66	54	60	66	68	+21
Kościół	88	84	80	83	79	79	75	76	73	72	71	72	65	58	59	59	59	58	61	62	64	-24
NSZZ "Solidarność"	83	74	71	66	61	59	56	54	50	52	48	55	38	37	42	46	41	38	42	48	50	-33
Rząd	87	75	74	67	64	62	61	56	58	56	55	47	47	48	57	48	38	34	43	45	39	-48
Senat	86	76	69	66	64	62	60	59	58	51	48	56	39	34	39	33	33	27	36	42	36	-50
Sejm	89	79	74	73	67	63	62	59	58	57	52	61	39	34	41	34	36	27	38	40	34	-55
OPZZ	37	37	41	38	31	32	29	28	30	25	26	27	22	22	25	24	23	21	25	28	26	-11
	niezgodna z interesami społecznymi																					
Sejm	4	10	14	14	16	19	21	25	26	26	31	21	40	49	43	52	48	60	50	46	54	+50
OPZZ	33	31	30	31	30	32	40	42	36	36	36	36	42	46	42	60	49	57	45	47	51	+18
Senat	5	11	13	17	14	18	21	22	24	29	34	23	38	46	41	55	48	56	50	43	49	+44
Rząd	4	12	14	17	19	19	22	29	29	26	29	17	21	31	24	41	47	52	43	41	48	+44
NSZZ "Solidarność"	6	9	14	19	17	21	26	26	28	24	27	22	32	38	37	43	40	49	38	35	34	+28
Kościół	6	7	12	10	9	12	16	14	17	18	19	16	24	30	31	36	33	36	30	28	25	+19
Policja	-	-	-	-	-	-	-	-	31	31	37	25	30	29	30	30	32	33	26	22	21	-10
Wojsko	14	16	15	18	15	12	14	12	13	13	11	8	13	13	10	13	13	13	9	9	10	-4

Tabela 2

w procentach

Instytucje i organizacje	Aprobata "netto" działalności instytucji i organizacji																				
	1990 r.																				
	1989r. XI	I	II	III	IV	V	IV	VII	IX	X	XI	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Wojsko	48	39	44	40	36	43	43	44	45	44	48	60	49	49	57	59	53	56	63	67	65
Policja	-	-	-	-	-	-	-	-	16	18	6	34	22	24	24	30	34	21	34	44	47
Kościół	82	77	68	73	70	67	59	62	56	54	52	56	41	28	28	23	26	22	31	34	39
NSZZ "Solidarność"	77	65	57	47	44	38	30	28	22	28	21	33	6	-1	5	3	1	-11	4	13	16
Rząd	83	63	60	50	45	43	39	27	29	30	26	30	26	17	33	7	-9	-18	0	4	-9
Sejm	85	69	60	59	51	44	41	34	32	31	21	40	-1	-15	-2	-18	-12	-33	-12	-6	-20
Senat	81	65	56	49	50	44	39	37	34	22	14	33	1	-12	-2	-22	-15	-29	-12	-1	-13
OPZZ	4	6	11	7	1	0	-11	-14	-6	-11	-10	-9	-20	-24	-17	-36	-26	-36	-20	-19	-25

Rys. 1. Ogólne oceny kluczowych instytucji i organizacji politycznych

Tabela 3

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Czy, Pana(i) zdaniem, działalność Sejmu dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?"																				
	1989r.	1990 r.										1991 r.									
	IX	I	II	III	IV	V	VI	VII	IX	X	XI	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	"zdecydowanie tak" i "raczej tak"																				
Ogółem *	89	79	74	73	67	63	62	59	59	57	52	61	39	34	41	34	36	27	38	40	34
Wiek																					
Do 29	88	82	74	76	67	71	69	61	63	56	53	57	38	35	41	35	39	26	36	40	35
30-39	91	81	73	75	68	67	60	58	60	58	50	66	41	32	41	29	34	20	35	40	32
40-59	89	80	74	71	66	62	64	59	59	57	56	64	38	31	41	34	37	28	40	39	33
60 i więcej lat	86	74	77	70	67	55	57	61	51	56	45	56	38	40	42	39	33	32	42	43	36
Miejsce zamieszkania																					
Wieś	87	76	68	69	62	55	59	52	57	54	50	62	34	33	43	31	35	24	33	38	33
Miasto	89	81	78	75	70	68	65	64	59	59	53	61	42	35	40	36	37	29	42	42	34
Wielkość miasta																					
Do 20 tys.	88	81	79	72	66	68	60	63	57	64	54	67	42	36	49	37	47	27	40	40	24
21-100	92	78	77	75	70	71	69	62	57	58	53	62	47	34	44	37	33	32	41	45	34
101-500	89	78	75	77	69	64	64	65	64	58	56	62	38	36	27	37	37	32	47	45	34
501 tys. i więcej mieszkańców	87	89	83	78	74	69	64	68	58	56	50	54	40	34	41	34	35	22	40	34	41
Wykształcenie																					
Podstawowe	85	75	72	66	59	53	56	52	54	54	48	56	37	36	41	34	33	23	35	37	32
Zasadnicze zawodowe	91	80	72	77	64	61	58	55	58	55	51	62	38	30	41	29	36	25	35	39	31
Średnie	91	82	78	82	72	71	69	66	60	60	54	68	39	33	41	38	39	27	43	44	35
Wyższe	93	92	86	75	86	77	76	77	69	65	62	70	51	42	44	43	44	50	53	52	46
Niektóre grupy społeczno-zawodowe **																					
Inteligencja, kadra kierownicza	89	92	86	78	79	79	70	81	71	66	66	65	56	43	50	40	38	51	47	60	29
Pracownicy umysłowi	90	84	76	82	74	71	73	63	64	64	50	70	42	34	41	35	39	31	46	40	38
Robotnicy wykwalifikowani	90	82	75	77	66	62	61	56	56	58	54	62	41	38	37	33	40	29	41	42	28
Robotnicy niewykwalifikowani	86	72	74	62	65	63	58	51	61	51	50	69	32	34	49	32	34	7	33	34	30
Rolnicy	89	74	67	67	59	47	60	51	50	52	37	56	35	23	37	20	23	19	29	28	32
	"raczej nie" i "zdecydowanie nie"																				
Ogółem *	4	9	15	14	16	19	21	25	26	26	31	21	40	49	43	52	48	60	50	46	54
Wiek																					
Do 29	7	7	12	13	15	19	17	24	22	29	30	23	44	41	41	49	42	58	56	46	51
30-39	2	8	17	15	16	17	21	23	23	23	36	20	44	54	45	61	59	67	54	49	56
40-59	5	10	16	15	17	22	21	27	28	28	29	20	42	56	44	56	51	62	50	50	56
60 i więcej lat	3	9	12	14	13	16	23	25	29	24	30	20	31	40	40	42	40	53	41	37	52
Miejsce zamieszkania																					
Wieś	4	10	17	16	16	21	21	30	24	26	30	19	40	46	39	52	44	59	51	45	52
Miasto	4	8	13	14	16	17	21	22	27	26	32	21	40	50	46	53	51	61	50	46	56
Wielkość miasta																					
Do 20 tys.	3	8	12	20	19	17	20	23	28	24	33	21	43	50	34	52	42	63	49	46	65
21-100	3	10	15	11	13	13	17	24	26	24	33	21	36	50	43	48	55	59	46	42	56
101-500	4	9	13	13	16	23	21	21	24	25	29	18	39	48	55	54	48	59	49	45	56
501 tys. i więcej mieszkańców	8	5	12	12	16	14	26	20	32	32	35	25	47	55	47	59	57	67	56	54	48
Wykształcenie																					
Podstawowe	4	9	14	17	16	21	21	26	26	24	27	19	33	44	38	49	42	63	47	45	54
Zasadnicze zawodowe	2	10	16	14	18	20	24	29	26	28	31	22	44	50	45	57	52	59	56	49	54
Średnie	6	8	15	11	16	18	18	23	27	27	35	20	47	54	48	54	54	62	49	46	56
Wyższe	4	6	12	15	8	15	21	17	22	25	33	25	39	53	47	54	54	44	47	39	45
Niektóre grupy społeczno-zawodowe **																					
Inteligencja, kadra kierownicza	6	6	10	14	14	15	24	11	19	28	32	31	33	57	41	52	59	39	53	33	59
Pracownicy umysłowi	6	9	17	11	14	18	17	25	25	24	39	19	44	53	48	61	55	61	50	54	53
Robotnicy wykwalifikowani	3	8	14	16	21	22	22	27	28	29	35	20	43	49	51	59	50	61	57	49	61
Robotnicy niewykwalifikowani	5	15	14	18	9	16	20	23	16	30	29	16	44	43	33	53	51	76	54	49	56
Rolnicy	1	14	20	21	18	25	19	35	32	31	36	26	48	55	39	60	56	65	51	54	54

* Procenty nie sumują się do 100, ponieważ nie uwzględniono odpowiedzi "trudno powiedzieć".

** Dotyczy wyłącznie czynnych zawodowo.

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Czy, Pana(i) zdaniem, działalność Senatu dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?"																				
	1989r.	1990 r.										1991 r.									
	IX	I	II	III	IV	V	VI	VII	IX	X	XI	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
		"zdecydowanie tak" i "raczej tak"																			
Ogółem *	86	76	69	66	64	62	60	59	58	51	50	56	38	34	39	33	33	27	36	42	36
Wiek																					
Do 29	87	84	71	70	65	71	63	59	60	53	50	57	42	37	43	38	36	25	36	42	35
30-39	90	76	70	69	67	65	60	57	60	53	46	64	42	29	40	28	26	22	31	40	32
40-59	85	76	64	62	62	62	60	59	58	50	50	53	35	30	37	32	35	30	40	40	39
60 i więcej lat	82	69	71	66	63	55	58	60	54	52	44	53	36	40	38	35	36	33	36	46	36
Miejsce zamieszkania																					
Wieś	86	74	64	62	60	55	56	51	57	52	46	56	35	27	40	33	31	23	33	39	36
Miasto	86	77	71	69	67	67	63	64	59	51	49	57	41	38	39	34	34	31	38	43	36
Wielkość miasta																					
Do 20 tys.	85	77	70	65	64	66	58	63	60	50	51	62	43	35	49	39	47	33	41	46	25
21-100	90	75	68	67	66	72	64	62	57	49	49	59	46	40	44	33	31	37	36	45	35
101-500	87	74	69	72	65	63	66	63	61	53	52	56	37	34	28	33	34	32	39	40	39
501 tys. i więcej	82	85	79	72	71	68	62	68	59	51	45	51	35	43	36	32	30	18	37	43	42
Wykształcenie																					
Podstawowe	84	73	65	62	57	54	56	50	53	51	46	52	36	34	36	33	32	25	33	40	36
Zasadnicze zawodowe	90	77	67	69	61	59	54	57	56	49	46	57	41	30	41	31	32	27	36	40	35
Średnie	88	78	74	73	70	71	67	64	60	53	51	59	39	34	42	35	35	30	42	45	37
Wyższe	88	87	78	64	79	73	70	77	71	50	49	69	40	40	37	34	39	37	30	48	32
Niektóre grupy społeczno-zawodowe **																					
Inteligencja, kadra kierownicza	87	82	81	71	76	69	63	76	69	52	55	55	51	29	36	32	31	45	47	50	26
Pracownicy umysłowi	85	80	71	66	72	72	70	64	62	52	45	63	41	32	42	29	29	29	34	44	35
Robotnicy wykwalifikowani	89	77	68	71	66	62	58	54	56	53	49	56	39	39	38	35	31	29	34	45	40
Robotnicy niewykwalifikowani	82	66	66	59	53	63	53	52	59	45	49	70	37	32	47	30	28	14	41	40	32
Rolnicy	88	74	61	64	60	48	58	54	48	46	31	47	38	22	34	17	23	17	25	24	35
		"raczej nie" i zdecydowanie nie"																			
Ogółem	5	11	18	17	14	18	21	23	24	29	34	23	38	46	41	55	48	56	50	43	49
Wiek																					
Do 29	5	5	12	14	10	16	19	23	21	29	33	22	37	35	38	49	43	56	52	41	47
30-39	3	12	21	18	14	16	20	23	21	26	38	22	42	53	43	62	62	59	56	48	53
40-59	8	13	22	21	16	20	22	23	27	34	33	27	42	54	44	59	52	57	50	47	47
60 i więcej lat	4	13	14	16	13	17	20	22	24	25	30	21	30	37	38	49	34	52	45	33	46
Miejsce zamieszkania																					
Wieś	3	11	18	18	13	19	21	27	22	25	33	22	36	46	39	54	44	59	49	42	46
Miasto	6	11	18	17	14	17	21	19	26	32	35	24	40	46	43	56	51	54	52	43	50
Wielkość miasta																					
Do 20 tys.	5	11	22	22	17	17	21	19	25	32	34	25	38	47	31	49	39	57	49	42	63
21-100	5	14	18	14	12	14	18	21	26	31	35	23	33	43	44	55	52	49	49	40	50
101-500	4	12	17	17	14	21	17	20	25	30	32	23	40	49	48	57	50	53	51	46	46
501 tys. i więcej	11	6	15	17	16	15	28	18	27	36	38	26	51	44	48	60	61	61	58	45	45
Wykształcenie																					
Podstawowe	4	10	17	17	14	18	19	24	24	24	29	20	32	41	37	50	39	59	47	40	46
Zasadnicze zawodowe	4	11	19	17	14	19	24	25	24	31	32	25	37	46	42	57	53	54	53	46	49
Średnie	7	13	19	17	15	17	19	21	25	32	36	26	46	51	44	58	56	53	49	43	50
Wyższe	8	10	18	25	12	19	25	16	20	39	45	26	51	55	56	63	55	54	66	45	58
Niektóre grupy społeczno-zawodowe **																					
Inteligencja, kadra kierownicza	9	16	13	24	15	23	28	17	20	39	39	34	40	69	57	60	65	42	53	44	64
Pracownicy umysłowi	9	13	23	21	13	18	19	19	24	34	43	25	45	53	45	68	62	57	58	48	51
Robotnicy wykwalifikowani	5	11	18	16	17	17	22	26	26	32	39	23	42	46	43	55	57	56	54	44	47
Robotnicy niewykwalifikowani	6	16	14	18	16	12	20	18	16	29	24	16	37	31	29	56	56	62	47	43	59
Rolnicy	2	13	21	23	12	23	21	30	31	33	38	29	40	53	41	68	55	67	54	61	47

* Procenty nie sumują się do 100, ponieważ nie uwzględniono odpowiedzi "trudno powiedzieć".

** Dotyczy wyłącznie czynnych zawodowo.

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak Pan(i) sądzi, czy nowo wybrany Sejm okaże się w porównaniu z obecnym:				Liczba osób
	lepszy	taki sam jak obecny	gorszy	trudno powiedzieć	
Ogółem	50	20	4	25	1500
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	52	19	5	23	716
Kobiety	48	21	3	28	784
<u>Wiek</u>					
Do 24	42	21	4	33	167
25-29	56	26	1	17	132
30-39	48	25	6	21	376
40-49	54	20	4	21	272
50-59	48	18	5	29	202
60 lat i więcej	51	13	4	32	351
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wies	48	18	4	30	596
Miasto	52	21	4	23	904
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	48	18	1	32	157
21-100	51	20	4	25	304
101-500	51	23	5	20	239
501 tys. i więcej mieszkańców	55	23	7	15	204
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	52	20	4	23	251
Północno-wschodni (Białystok)	52	22	2	24	109
Północny (Gdańsk)	56	29	3	12	154
Południowy (Katowice)	51	18	3	28	261
Południowo-wschodni (Kraków)	45	22	4	30	240
Środkowowschodni (Lublin)	55	15	3	27	106
Środkowozachodni (Poznań)	43	19	6	32	206
Południowo-zachodni (Wrocław)	53	14	9	24	173
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	51	15	3	31	627
Zasadnicze zawodowe	46	26	6	23	372
Średnie	54	21	4	21	398
Wyższe	48	25	11	16	103
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	53	17	12	17	98
Pozostali umysłowi	52	23	3	21	297
Pracownicy handlu i usług	44	20	3	33	117
Robotnicy wykwalifikowani	56	18	5	21	404
Robotnicy niewykwalifikowani	41	24	4	30	208
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	57	16	2	25	44
Rolnicy	47	17	4	32	252
Prywatni przedsiębiorcy	53	18	5	23	60
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 750 tys. zł	46	19	3	32	325
751-1500	51	21	4	24	569
1501-2250	50	21	5	25	316
2251-3000	48	18	4	30	149
3001-3750	54	16	13	16	67
3751-4500	77	19	0	3	31
Powyżej 4500 tys. zł	72	16	3	9	32
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	47	22	5	26	767
Średnie	52	17	4	27	609
Dobre	58	18	5	18	124
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>					
Lewica	48	22	11	19	224
Centrum	54	25	3	19	360
Prawica	64	14	3	19	435
Trudno powiedzieć	36	21	4	40	472
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>					
Należący do:					
NSZZ "Solidarność"	70	11	3	15	148
Skupionych w OPZZ	48	23	6	23	92
Innych	50	25	2	22	40
Nie należący do żadnych	48	21	4	27	1197
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>					
Dobry	69	15	1	16	350
Zły	45	24	6	25	894
Trudno powiedzieć	44	14	3	39	255
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>					
Poparcie	63	18	2	17	305
Brak poparcia	49	19	7	24	649
Za mało o nim wiem	45	27	1	27	425
Trudno powiedzieć	40	5	6	50	121